

RIIGIKOGU

IV koosseis.

VI istungjärk.

123. koosolek.

10. märtsil 1931.

Sisu:

1. Päevakorra täiendamine.
2. Teatamine komisjonidesse antud seaduseelnõudest.
3. Komisjonide täiendavad valimised.
4. Põllutöölise tööaja- ja palgaolude korraldamise seaduse kaotamise seadus — J. Fuks'i ja J. Saare ettepanek.
5. Välisriikide diplomaatiliste esinduste kinnisvarade riigi- ja omavalitsusemaksudest vabastamise seadus — redaktsioon.
6. Tsiiviilasjus üksikkohtuniku toimetuste laiendamise seadus — I lugemisel.
7. Eesti-Afganistani sõpruslepingu kinnitamise seadus — I lugemisel.
8. Eesti-Leedu ajutise kaubandusliku kokkuleppe kinnitamise seadus — I lugemisel.
9. Eesti Vabariigi 1925. a. eelarve täitmise ja kassa aruande ning riigikassa bilansi kinnitamise seadus — III lugemisel.
10. Eesti Vabariigi 1926. a. jaanuari-, veebruari- ja märtsikuu kulude, tulude ning kassa aruande ja riigikassa bilansi kinnitamise seadus — III lugemisel.
11. Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seadus — II lugemisel.
12. Lootsiasjanduse seadus — III lugemisel.
13. Peipsi veepinna reguleerimiseks krediidi määramise seaduse muutmise seadus — II lugemisel.
14. Tollipõhitariifide muutmise ja täiendamise seadus — II lugemisel.

Koosoleku avab teine abiesimees **R. Penno** kell 17.20 min.

Sekretäri kohal sekretäri esimene abi **A. Tõllassepp**.

1. Päevakorra täiendamine.

Päevakorda võetakse: 1) M. Martinson'i (nõl) ettepanekul 1. punktiks — komisjonide täiendavad valimised; 2) sekretäri esimese abi A. Tõllassepa ettepanekul pärast 4. punkti — Eesti-Leedu ajutise kaubandusliku kokkuleppe kinnitamise seadus — I lugemisel ja pärast 9. punkti — tollipõhitariifide muutmise ja täiendamise seadus — II lugemisel.

2. Teatamine komisjonidesse antud seaduseelnõudest.

Sekretär: Riigikogu juhatus andis:

1. Vabariigi Valitsuse ja ministeeriumide korraldamise seaduse muutmise seaduse üldkomisjoni;

2. Eesti Vabariigi 1930./31. a. kulude ja tulude lisaelarve nr. 1 rahaasjanduse komisjoni laiendatud koosseisu.

3. Komisjonide täiendavad valimised.

Valitakse:

rahaasjanduse komisjoni M. Laarman'i asemele J. Teetsov (põl.); haridusekomisjoni M. Laarman'i asemele V. Uukareda (põl).

4. Põllutöölise tööaja- ja palgaolude korraldamise seaduse kaotamise seadus — J. Fuks'i ja J. Saare ettepanek.

J. Fuks (as): Lugupeetud Riigikogu liikmed! K. Pätsi valitsuse ajal võttis Riigikogu 1. novembril 1921 vastu Põllutöölise tööaja ja palgaolude korraldamise seaduse. Selle seadusega on kindlaks määratud põllutöölise tööpäeva ja puhkeaja pikkus, korteri- ja palgaolud ja segakomisjonide ülesanded.

Tegelik elu selle 9 aasta kestel, mil maksvus on olnud nimetatud seadus, on näidanud, et see põllutöölise seadus on eluvõõras. Teda on võimata olnud täita, ta on rikkunud tööandjate ja tööliste häid vahelkordi. Ka teistes riikides, kus kliimaatilised olud põllumajandusele palju soodsamad, on leitud, et seaduste kaudu tööaja ja palga normeerimine põllumajanduses on otstarbetu.

Segakomisjonide valimised on meil viimastel aastatel täiesti nurjunud, millest tuleb oletada, et tööandjad kui ka töölised eelistavad vaba kokkulepet.

Ehk küll seaduse suurem osa pole tegelikus elus täitmist leidnud, on siiski seaduses § 9, millega õnnetujuhtumiste korral on põllutöölise kohta seaduses maksma pandud Tööstusliku töö seaduse 7. peatükk, missugune peatükk oli Vene riigis maksev mäe- ja vabrikutööstustes. See seadus on aga väga karm ja võib põllupidajaid ilma nende süüta kas töölise ettevaatamatuse või ulakuse tõttu õnnetujuhtumistel kogu varandusest lagedaks teha.

Kõiki neid asjaolusid ja seda, et põllumajandus praegu kõige raskema majandusliku kriisi all kannatab, arvesse võttes, on täiesti aja- ja otstarbekohane ära kaotada eluvõoras ja täitmist mitteleidev Põllutööliste tööaja ja palgaolude korraldamise seadus. Samasugune kaotamise seadus esitati 1929. a. põllumeeste kogude rühma liikmete poolt K. Tammega eesotsas. Seadus oli arutamisel sotsiaalkomisjonis. Härra Tamm tegi ka ettepaneku, seadus Riigikogus kohe I lugemisel arutamisele võtta. Sel korral deklareerisime meie, et meie ei pea loomulikuks kohe seaduseelnõu Riigikogus I lugemisel arutamisele võtta ilma komisjoni andmata, ja kui III Riigikogu oma töö lõpetab, ilma et selle seaduse jõuaks vastu võtta, siis tuleb IV Riigikogu ja arutab seadust edasi. IV Riigikogu ajal oli Hariduse- ja sotsiaalministriks härra Hünerson põllumeeste kogude rühmast, kellest olenes selle seaduse esitamine Riigikogule. Kuid härra Hünerson ei teinud seda, ja meie kui koalitsioonis olev rühm koalitsiooni kokkuleppe põhjal ei saanud seda teha ja peame nüüd otstarbekohaseks ja oleme esitanud sellekohasele elnõu.

Teen ettepaneku,

käesolev seaduseelnõu anda sotsiaalkomisjoni.

Juhataja: Rkl. Joonas, ma kuulsin, et Teie ütlesite: nadikaelsus. Leian selle haavava ja teen Teile märkuse.

M. Martinson (põl): Nii nagu paljudes teistes asjades, kus koonduserühm kaua aega tagant äärele seisukohad enesele selgeks suudab teha, nii ka käesolevas küsimuses. Meie oleme rõõmsad, et koondus on asunud sellele seisukohale, et nimeetatud seadus on jäänud ajast maha, aeg on temast üle läinud, ja et sellest tegelikule elule mõju ega tarvidust ei ole.

Ma olin esimene, kes selle seaduse kaotamise elnõu Riigikogule esitas, ma ei mäleta kindlasti, mis aastal see oli, aga vist oli see 1924. või 1923. aastal. Siis ei tundnud tolleaegsed koonduse tegelased sellele seadusele kaasa ja ka hiljemalt ei ole nad kaasa tulnud, kui selle seaduse kaotamine kõne all on olnud ja ka siis mitte, kui nende keskelt põllutöominister oli. Meie oleme rõõmsad, et koondus on selgusele jõudnud, et elu sellest seadusest üle on läinud.

J. Fuks (as, fakt, märk.): Faktilise märkusena pean tähendama, et 28. veebruaril 1929 tõi rkl. Tamm Riigikogu kõnetoolilt ette järgmist: „Peale selle on neid küsimusi komisjonides põhjalikult kaalutud, ja seal on asunikude esindajad härrad Saar ja Kornell avaldanud mõtet,

et nad on vanade põllumeestega selles küsimuses ühel arvamisel ja ei saa sisuliselt pooldada 1921. a. vastuvõetud seadust.“ Ja minu motiivid olid: „Segakomisjonide valimised on sel aastal möödas ja võivad ette tulla seaduse põhjal järgmisel — 1930. — aastal. Ma arvan, komisjon peaks neid kaaluma, ja kui käesolev Riigikogu ei jõua seda seadust läbi arutada ja vastu võtta, siis teeb seda IV Riigikogu.“

J. Fuks'i ettepanek võetakse vastu.

5. Välisriikide diplomaatiliste esinduste kinnisvarade riigi- ja omavalitsuse-maksumust vabastamise seadus — redaktsioon.

Redaktsiooni komisjoni aruandja K. Freiberg.

Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu.

6. Tsiviilasjus üksikkohtuniku toimetuste laiendamise seadus — I lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja A. Jõeäär: Käesolev seaduseelnõu on esitatud Vabariigi Valitsuse poolt selleks, et lihtsustada ja kiirendada üldkohtutes asjade arutamise korda. Praegune kord, kus kohus peab iga üksiku küsimuse kohta erimäärusi tegema, viivitab asjade arutamist kuude, ja mõnes asjas, kus määrusi palju tuleb teha, isegi aastate kaupa. Praegu on võimalik panna kohtuliikme, samuti rahukohtuniku peale ainult tunnistajate ülekuulamise ja kohapeal ülevaatusi, käesolev seaduseelnõu võimaldab aga panna üksikkohtuniku peale kõik toimetused, mis ühenduses on tõendiste ülesvõtmise ja tõendiste kontrollimisega.

Üldkomisjon võttis elnõu aluseks pandud põhimõtted vastu ja täiendas omalt poolt elnõu selles mõttes, et võimalikuks saaks veel rohkem üksikuid ülesandeid, mis praegu ainult kohus terves koosseisus võib täita, panna üksiku kohtuliikme peale. Parandused ja täiendused on üldkomisjoni seletuskirjas üksikasjalikult ette toodud, ma ei hakka neid kordama, ja üldkomisjoni nimel teen ettepaneku,

seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Seaduseelnõu võetakse vastu I lugemisel.

7. Eesti-Afganistani sõpruslepingu kinnitamise seadus — I lugemisel.

Väliskomisjoni aruandja A. Tupits: Eesti valitsus pidas Afganistani saadikuga läbirääkimisi sõpruslepingu sõlmimise asjas 1930. a. meie esitaja kaudu Moskvast, kus ka vastava lepingu asjus

kokku lepiti, mille allakiriutamise sündis Tallinnas. See leping on õige lühike, tal on kõigest 5 artiklit. Leping näeb ette, et Eesti Vabariigi ja Afganistani kuningriigi vahel valitseb igavene sõprus ja rahu; teiseks, et mõlemad riigid annavad oma diplomaatilistele agentidele vastastikku samasuguseid eesõigusi ja kindlustavad neile samasuguse puutumatus, nagu nad kindlustavad kõigi teiste riikide agentidele. Edasi nähakse selles lepingus ette, et mõlemad maad kohustuvad niipea kui võimalik alustama läbirääkimisi kaubanduslepingu sõlmimiseks. Selle lepingu kinnitamise kirjad tulevad vahetada Moskvast.

Võiks veel tähendada, et Eesti loodab Afganistanis võimaluse korral turgu leida oma tööstusesaadustele: masinatele, telefoniparaatidele, paberile, tekstiilsaadustele j.n.e. Leping on sõlmitud Eesti, Pärsia ja Prantsuse keeles.

Väliskomisjon on lepingu läbi vaadanud ja tema kinnitamise heaks kiitnud. Väliskomisjoni nimel teen ettepaneku, lepingu kinnitamise seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Seaduseelnõu võetakse vastu I lugemisel.

8. Eesti-Leedu ajutise kaubandusliku kokkuleppe kinnitamise seadus — I lugemisel.

Välisminister J. Tõnisson: Vabariigi Valitsuse nimel teen ettepaneku, see seaduseelnõu täna päevakorrast ära võtta.

Ettepanek võetakse vastu.

9. Eesti Vabariigi 1925. a. eelarve täitmise ja kassa aruande ning riigikassa bilansi kinnitamise seadus — III lugemisel.

Riigi majapidamise aruande komisjoni aruandja O. Kask.

Juhataja: Ma kavatsen jätta ette kandmata paragrahvide teksti.

Seaduseelnõu võetakse vastu paragrahvide viisi ja terve sisu korraga.

10. Eesti Vabariigi 1926. a. jaanuari-, veebruari- ja märtsikuu kulude, tulude ning kassa aruande ja riigikassa bilansi kinnitamise seadus — III lugemisel.

Riigi majapidamise aruande komisjoni aruandja O. Kask.

Juhataja: Ka selle seaduseelnõu juures jätan ära paragrahvide teksti ettekandmise.

Seaduseelnõu võetakse vastu paragrahvide viisi ja terve sisu korraga.

Juhataja: Üldkomisjoni aruandja rkl. Holberg'i puudumise tõttu jääb vahele lootsiasjanduse seadus — III lugemisel.

11. Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seadus — II lugemisel.

Haridusekomisjoni aruandja A. Kornell.

Üldkomisjoni kaasaruandja A. Mekart.

Aruandja A. Kornell: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seadus võeti Riigikogus II lugemisel vastu, peale § 16, mis lahtiseks jäi selle tõttu, et rkl. Martna esitas selle seaduse juurde uue § 16. Samuti esitas rkl. Martna uued paragrahvid selle seaduse juurde, nimelt § 16-a ja § 16-b, ning peale selle esitati rkl. Eilman'i poolt § 16-c, missugused paragrahvid anti hariduse- ja üldkomisjoni seisukoha võtmiseks. Haridusekomisjon, vaadanud läbi need paragrahvid, ei leidnud võimalust nendega ühineda, peale ühe, s. o. nimelt § 16-a, mis muudetud kujul vastu võeti, kuna teised uued paragrahvid tagasi lükati. Need paragrahvid olid kaalumisel ka üldkomisjonis, kes ühines haridusekomisjoni seisukohtadega, lükates tagasi kõik teised paragrahvid peale § 16-a, tähendab, asus samale seisukohale nagu haridusekomisjon. Kuna härra Martna poolt esitatud § 16 komisjoni poolt tagasi lükati, seaduseelnõu II lugemisel aga 16. paragrahv vastu võtmata jäi, siis tuleks praegu vastuvõtmisele § 16 nii, nagu see esitatud Riigikogule haridusekomisjoni poolt.

(§ 16.)

M. Martna (stb): Nagu ma omal ajal ettepaneku tein, toetan seda ka täna ja eeldan, et kui Riigikogu selles seaduses ajakohast sammu näha tahab, nagu ta näha tahtma peaks, siis Riigikogu selle ettepaneku tagasilükkamise poolt olla ei võiks, vaid peaks selle vastu võtma.

Juhataja: Rkl. Martna kordab ettepanekut, mis komisjoni läks. Selle tõttu avaldan ettepaneku § 16 kohta. Riigikogu liikmed kuulsid § 16 haridusekomisjoni redaktsioonis. Rkl. Martna teeb ettepaneku,

võtta § 16 järgmiselt: „Õppeaeg võib kesta 3 aastat. Kui sellest vähe,

määrab kohalik töösusamet kuni 1 aasta lisa õppeaja, igakord üksikasjalikult kaaludes, kas ja mispärast õppeaja pikendamine vajalik.“

(V a h e l h ü ü e.) Siin on ainult 3 aastat — „võib kesta 3 aastat“. Mina isiklikult seda parandada ei saa. Rkl. Martna teeb paranduse eelmise teksti juurde: „kuni 3 aastat“, nii et paragrahvi algus kõlaks: „Õppeaeg võib kesta kuni 3 aastat.“

Kõigepealt tuleb hääletamisele rkl. Martna ettepanek § 16 kohta. (H ä ä l e t a t a k s e.) Ettepanek on tagasi lükatud.

(H ä ä l e t a t a k s e.) § 16 on vastu võetud.

(§ 16-a.)

M. M a r t n a (s t p): Ma näen, et paragrahv, nagu see praegu ette loeti, § 16-a, on komisjoni poolt pooldamist leidnud, nii et mul selle kohta enam soovitusettepanekuid teha vaja ei ole. Loodan, et Riigikogu selle paragrahvi vastu võtab.

§ 16-a võetakse vastu.

M. M a r t n a (s t p): Ma kordan oma II lugemisel tehtud ettepanekut, vastu võtta § 16-b järgmises redaktsioonis:

„§ 16-b. Tööstusettevõtte valdaja on kohustatud õppinud töölist peale oskuseksami sooritamist kolm kuud edasi enese juures tööl pidama ja temale õppinud tööliste palka maksuma.“

Nagu ma näen, on see ettepanek komisjonis vastuseismist leidnud. Ma juhin lugupeetud Riigikogu liikmete tähelepanu sellele, et see paragrahv, nagu ma tookord tähendasin, mitme teise riigi poolt vastu võetud on ja et sellel ka meie juures tähtsus ei puudu. Teame ju kõik, et noorele inimesele, kui ta õppeaja lõpetanud, tähtis on, kas ta otsekohe sellest päevast edasi tööd leiab. See paragrahv tahab kindlustada noortele inimestele kolmeks kuuks palgalist tööd. Haridusekomisjonis olevat tähendatud, et see võib nõnda juhtuda, et ettevõtjal endalgi tööd sel ajal ei ole. See võib mõnesugustel põhjustel võimalik olla, harilikul ajal võib see võimalik olla ja ka niisugusel ajal, kui ettevõtjal juhusei tööd ei ole. Viimase võimaluse kohta tahaksin nimetada, et kui meister õpilase palkab, siis ei palka ta õpilast sellel ajal, mil tööd ei ole. Näiteks ehitusemeister ei võta õpilast endale mitte talvel, kui temal tööd ei ole, vaid võtab õpilase suvel, kevadel, nõnda lõpeb ka õppeaeg suvel, kevadel. Nii et põhjust ei ole eeldada, nagu lõpeks õppeaeg sel ajal, kui meistril tööd ei ole. Kui lugu nii on,

et meistril sel ajal tööd ei ole, ja ta palgalist selli tarvitada ei saa, siis peab ole-tama, et kahju, mis sel juhtumisel sünnib, langeb ühe ehk teise poole peale. Kahju võib saada noormees, kes meistri juurest lahkuma peab, ja kahju võib saada ka ettevõtja, kui tal tööd ei ole ja palka peab maksma. Kui küsida, kumb tugevam on, siis peab ütleva, et meister seda kahju kergemini võib kanda kui õpilane.

Aruandja tähendas oma lõpusõnas, et meil on käesoleva seaduse puhul tegemist väikeste ettevõtetega. Ma pean aruandjale meelde tuletama, et kui ta võtaks vaevaks § 1 lugeda, siis ta näeb, et seal on jutt mitte üksi väikestest ettevõtetest, vaid selle seaduse alla kuuluvad ka kõigesuuremad ettevõtted Eestis. Nii et see väide ei pea paika. See seadus ei taba üksi mitte väikesi ettevõtteid, vaid kõiki ettevõtteid. Igatahes on õpilane nõrgem pool, ja ma arvan, et seaduse väljaandja ei tohiks toetada tugevamat poolt, vaid ümberpöör-dult. Ma tahan tähelepanu juhtida sellele, kui Riigikogu need parandused, mis ma teinud olen, tagasi lükkab, ja kui see seadus ümberpanekus tööorganisatsiooni seadustiku kollektsioonis ilmub, siis see Eesti meistrite ja õppinud tööliste seadus teiste sarnaste seaduste kõrval väga iseäralikuna välja paistab.

M. M a r t n a e t t e p a n e k — § 16-b — l ü k a t a k s e t a g a s i 29 h ä ä l e g a 12 h ä ä l e p o o l t o l e m i s e l .

B. E i l m a n (s t p): Kordan juba va-remalt ettekantud § 16-c:

„Õppeaja kestes makstakse õpi-lasele: esimesel õppeaastal vähemalt 30%, teisel õppeaastal vähemalt 50%, kolmandal õppeaastal vähemalt 75% vastava ala õppinud tööliste keskmisest palga suurusest, mis välja arva-tud riigi statistika keskbüroo poolt.

Viimasel õppeaastal makstakse õpilasele vastava ala algaja oskus-töölise palk.

Elukalliduse- või üldise tööliste palkade tõusuga tõuseb ka vastavalt õpilase palk.“

Haridusekomisjonis oli see paragrahv arutusel, ja nagu seletuskirjast nähtub, lükati ta tagasi motiividel, et ei ole soo-vitav kõikide alade kohta ühtlast palga-normi ette näha, vaid need normid tule-vad kindlaks määrata õppelepingus. Tõsi küll, õppeleping on § 15 sisse võetud, ja seal on ette nähtud, mida nimelt leping peab sisaldama. Seal on üles loetud näi-tekts: lepingu sõlmimise aeg ja koht, le-pingut sõlmivate poolte nimed, õpitava tööala lähem nimetus, õppeaja algus ja selle kestus, prooviaja kestus piirides 1—3

kuud, tööstusettevõtte valdaja kohustused õpilase vastu õpetusliku külje suhtes, palgatingimused ja maksutähtajad, samuti ka korteri- ja toitlusingimused, kui viimased muretsetakse ettevõtte valdaja poolt.

Kuid tegelikult on lugu nõndaviisi, et need palgatingimused olenevad sellest, kas makstakse õpilastele palka rahas või naturaals, kas arvatakse temale palka maha korteri eest j.n.e. On teada, et praegu makstakse õpilastele enamalt jaolt ka õppeaja eest palka, kuid kui seda palka ei fikseerita seaduses, siis minu arvamise järgi jääb ettevõtjale võimalus sellest kõrvale puigelda, teiste sõnadega, maksmata panna endist tsunftiaegset korda, kus samuti palgast polnud juttu, kus õpilane oli vaid lepingu kohaselt ettevõtja meelevalda alla antud, tema võis õpilasega teha mis tahtis, ilma et õpilasele selle eest mingit tasu oleks maksnud. Minu arvamise järgi see normaalne nähe ei ole, vaid igaüks, kes midagi teeb, peab selle eest ka vastavalt tasu saama.

Mis puutub sellesse, et ei ole soovitatav kõikide tööalade kohta ühtlast palganormi maksmata panna, siis ei kõnele minu ettepanek sellest, et siin üldine palganorm peaks olema, vaid minu ettepanek kõneleb sellest, et iga vastava ala õppinud töölise keskmisest palgasuurusest makstakse esimesel õppeaastal vähemalt 30%, teisel õppeaastal vähemalt 50% ja kolmandal õppeaastal vähemalt 75% õpilasele. Nõnda et siin ei tee vastuvõetud paragrahv kellegi ülekohtu, vaid just aitab korraldada nõrgema poole, s. o. õpilaste huvide kohaselt palgaküsimust.

Aruandja A. Kornell (lõpusõna): Nagu komisjonis selgus, ei olnud ühtki komisjonide liikmete hulgast, kes oleks vastu seisnud sellele põhimõttele, et tuleks õpilastele töö eest tasu maksta, kuid arvati, et oleks otstarbekohasem need palgad kindlaks määrata õppelepingus käesoleva seaduse alusel.

Sellepärast ei saa ma haridusekomisjoni nimel ühineda selle ettepanekuga.

B. Eilman'i ettepanek — § 16-c — lükatakse tagasi.

Juhataja: Seaduseelnõu II lugemine on lõpetatud.

Riigikogu asub vahelejäänud päevakorrapunkti juurde.

12. Lootsiasjanduse seadus — III lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja J. Holberg.

Juhataja: Jätan ära käesoleva seaduseelnõu juures paragrahvide teksti ette-

kandmise. Seaduseelnõu tuleb arutamisele osade kaupa.

Seaduseelnõu võetakse vastu osade viisi ja terve sisu korraga.

Aruandja J. Holberg: Arvesse võttes, et redaktsiooni komisjon on eelnõu läbi vaadanud ja parandused teinud, palun tunnustada seaduseelnõu vastuvõetuks redaktsiooni komisjoni andmata.

Ettepanek võetakse vastu.

13. Peipsi veepinna reguleerimiseks krediidi määramise seaduse muutmise seadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja O. Suursööt.

Pealkiri võetakse vastu.
(Seaduseelnõu tekst.)

L. Johanson (stp): Selle seaduse uuest redaktsioonist on välja jäetud tähtajad. Enne oli tähtaeg 7 aastat. Esimesel aastal ei ole midagi tehtud, ja selles seaduseelnõus, mis oli esitatud eelmise valitsuse poolt, oli krediite kärbitud. Mingi tähtaeg peaks seaduses olema, ja sellepärast teen ettepaneku,

võtta teiseks lõikeks: „Peipsi veepinna reguleerimise tööd nende krediitide ulatuses viiakse täide hiljemalt 1. aprilliks 1938. a.“

Mida rutem tööd läbi viiakse, seda paremad tagajärjed. Et tööd läbi viiakse kui tähtaega ei ole, on kindel, sest masinad on tellitud ja töötavad, ja selle peale on raha välja antud. Aga mida rutem tööd läbi viiakse, seda rutem suudetakse piiri panna sellele uputusele, mis iga aasta ähvardab rohkem ja rohkem kahju teha. Ma arvan, et see tähtaeg, 1938, peaks vastuvõetav olema. Krediidisumma jääb endiseks — 1.653.000 krooni.

Teedeminister A. Oinas: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Käesoleva seaduseelnõuga ei ole valitsusel kavatsust pidurdada Peipsi veepinna alandamise töid või neid kaudselt päevakorrast ära võtta, vaid seaduseelnõuga tahetakse seaduseandlust kooskõlastada tegeliku eluga. Tegelik elu on seni lahku läinud maksvast seadusest, kuid seda lahkuminekut ei tohi ometi olla. See on esiteks. Teiseks on valitsusel kavatsus enam vabu käsi saada riigi eelarve koostamiseks.

Valitsusel on kindel kava Peipsi veepinna alandamise töid lõpule viia. Rkl. Johanson on teinud ettepaneku, et seaduseelnõus oleks ette nähtud tähtaeg, milleks peaks Peipsi veepinna alandamise töid lõpule viidama. Valitsus on seda küsimust kaalunud ja ei vaidle tähtaja vastu.

O. K a s k (töer): Mul oli piinlik kuu-
lata valitsuse seisukoha muutmist üle öö.
Kui seaduseelnõu rahaasjanduse komisjoni
arutamisel oli, siis katkestati selle
seaduseelnõu, samuti ka paari teise eel-
nõu arutamine selleks, et uus valitsus
saaks seisukohta võtta.

Selle seaduseelnõu arutamisel komis-
jonis teatati valitsuse seisukoht ja nimelt,
et praegune valitsus pooldab täies ulatus-
es eelmise valitsuse poolt esitatud seadus-
eelnõu. Kui komisjonis tehti rkl. Johan-
son'i poolt mõned ettepanekud tähtaegade
ja tärminite suhtes, siis ei olnud need
vastuvõetavad, ja komisjonis võeti seadus-
eelnõu vastu kujul, mis esitatud eelmise
valitsuse poolt. Nüüd on üle öö seisukoht
muudetud ja võetakse tähtajad sisse. See
on viga, et meil soomustatakse teatud fon-
didega ette väljaminekud, millega järgnevad
valitsused on seotud. On selle vastu
vaieldud, et ei tohi vastu võtta seadusi,
mis ette fikseerivad kindla summa, kui-
palju iga aasta välja antakse.

Arvan, et on kõige õigem, kui eelmise
valitsuse poolt esitatud ja praeguse valit-
suse poolt heakskiidetud seaduseelnõu
vastu võetakse sarnasel kujul, nagu see
komisjoni poolt ette pandud ja aruandja
ette kandis. Kui aga üle öö oma seisukohti
muudetakse, ja soomustame väljami-
nekuid, siis ei paranda see meie olukorda,
vaid raskendab valitsuste tööd. Ei ole
loota ega ette arvata, et elu kergemaks
läheb, ja kui eelarvete kokkuseadmine ikka
raskemaks läheb, kuidas võib võtta vastu
seadust, mis selleks kaasa mõjub. Ma ei
saa aru, milleks nüüd tähtajad ja tärimi-
nid sisse võtta. Ma vaidlen ettepaneku
vastu ja avaldan imestust, et valitsus üle
öö oma seisukoha on muutnud.

Teedeminister A. O i n a s: Vastuseks
lugupeetud rkl. Kasele pean tarvilikuks
teatada, et valitsus ei ole oma seisukohta
kuidagi revideerinud ega muutnud, vaid
on nõus oma ettepaneku täiendamise-
ga. Mingit põhimõtet siin ei rikota. Krediidi
soomustamisest ei või juttu olla. Soomus-
tamisest võiks siis juttu olla, kui oleks ette
nähtud, et iga aastal tuleb eelarvesse kin-
del summa paigutada — Peipsi veepinna
alandamine. Antud juhul on ainult sel-
lega tegemist, et töödele lõputähtaeg ette
näha. Asi on selles, et laiemates ringkon-
dades Lõuna-Eestis on kartusele tulnud, et
Peipsi veepinna alandamisega liialt veni-
tama hakatakse. Kujutame ette Peipsi
elanikkude meeoleolu, keda iga aastal upu-
tused külastavad. Kui neil ei ole kindlat
väljavaadet selle kohta, kui kiirelt vee-
pinna alandamise tööd lõpule viia, siis
võib neil tekkida liigne umbusaldus kõne-
allaolevate tööde lõpuleviimise kohta. Et
seda umbusaldust ei tarvitseks olla, on

lõputähtaja kohta rkl. Johanson'i poolt
ettepanek tehtud. Igal aastal on ju või-
malik neid töid teha uue redaktsiooni põh-
jal, nagu riigikassa seda võimaldab. Peale
selle on uus tähtaeg 3 aasta võrra pikem
eelmisest lõputähtajast. Seega on pine-
vust vähendatud krediidi suhtes. Kuid kui
riigikassal võimalik, siis arvatavasti teos-
tatakse töö kiiremini kui lõputähtaeg seda
ette näeb. Kõik oleneb sellest, millised
võimed on tulevikus riigikassal.

L. J o h a n s o n (stp): Minu ettepanek
vastab just neile seletustele, mis anti raha-
asjanduse komisjonis. Veeteede valitsuse
direktor seletas, et mõne aasta võrra tuleb
võibolla pikendada, ja tööd nad tahavad
siiski läbi viia. See Peipsi veepinna regu-
leerimise küsimus on suure tähtsusega.
Tema puudutab mitte ainult üht maa-
konda, mitte ainult Tartumaad, vaid
6 maakonda, muidugi osalt. Eriti puudu-
tab ta muidugi Tartumaad. Meie teame,
kui suured uputused on seal igal kevadel.
Need uputused võivad kasvada selle taga-
järjel, et maaparanduse töödega juhi-
takse magistraalkraavide kaudu uut vett
peale, ja Peipsi veepind loomulikult võib
veel tõusta. Et aga tõusu ära hoida, sel-
leks on need süvendusetööd tingimata tar-
vilikud. See on läbikaalutud kava ja see
tuleb teostada. Ainult üksikud on, kes
nüüd selle vastu on. Ja muu seas oli
komisjonis ka härra Kask, kes nimetas
seda tööd fantaasiaks. Fantaasiaks võib
ta olla neile, kes kuskil supelrannas ela-
vad, aga fantaasiaks ei ole ta neile, kes
elavad Peipsi rannikul, kus külasid on tul-
nud edasi viia. Riik on neid edasi tõst-
nud. Fantaasia ei ole ta mitte Emajõe ja
teiste jõgede, mis üle jooksevad, elanik-
kudele. Neile on need elu- ja surmaküsi-
museks. Mida varem seda läbi viiakse, —
krediit jääb endiseks — seda suurem on
tähtsus nendele jõgedeaärsetele elanikke-
dele. Veeinsenerid on juba välja kalku-
leerinud, missuguse aja jooksul tuleb seda
teha, krediit on Riigikogus lubatud ja
tähtaja sissevõtmine on praktiline küsi-
mus, kuigi see ka edaspidi võib olla mõne-
dele fantaasiaks. See fantaasia ei hakka
aga kellelegi külge ja ei tee takistusi nende
tööde täitmisel.

A. S a l u m (as): Lugupeetud Riigi-
kogu liikmed! Peipsi rannik kannatab
väga iga aasta sügisel ja kevadel liigvee
all. Terve rida hooned on varisenud
kokku. Vabariigi Valitsus on eelmistel
aastatel tuntavalt toetust andnud, on lask-
nud randa kindlustada ja maju edasi tõsta.
Mina isiklikult tunnen neid töid ja olen
tähele pannud seda viletsust, mis on valit-
semas nende elanikkude hulgas, kes kan-
natavad liigvee all. Piirisaare elanikud on

hädaohus, seepärast tuleb kõrvaldada Peipsi liigvee kõrget pinda, 2) Emajõe suus, kahelpool kaldal, on määratu suured maa-alad, mida praeguses seisukorras on raske ära kasutada. Seal on tuhanded hektaarid heinamaid, mida lähemalasuvad asunikud tahavad enestele juurdelõigeteks saada. Planeerimiskomisjon on asunud seisukohale, et ta ei või sealt enne juurdelõikeid anda, kui Peipsi veepind saab alla lastud, sellepärast kui praegusel juhul juurdelõikeid anda, siis see maa-ala ei anna head saaki; kui Peipsi veepind alla lastud, siis aga võib anda. Sellepärast asunikkude rühm pooldab täiel määral, et Peipsi veepind saaks alla lastud ja suurem edu oleks sellel, kui saaks see kiiremlt teostatud, sellepärast meie pooldame täiel määral tähtaja sissevõtmist.

O. Kask (töer): Ma ei tahaks siin enam palju juurde öelda, kuid et rkl. härra Johanson tõi siin ette, mis komisjonis räägiti, siis lubatagu, et ma täiendan natuke seda. Terve see Peipsi veepinna alandamine läheb maksma 160 miljonit senti. (V a h e l h ü ü e.) See on väga küsitav. Ma just arvan seda, et oleks tõesti otstarbekohasem esmalt läbi viia maaparandusetöid ja korraldusetöid sisevete juures, näiteks Kasaritsal. Aga Peipsi juures on see väga küsitav, sest meie ei ole tõesti nii rikkad, et meie nii suurel määral saame seda ette võtta. Ma ei vaidle vastu, et kaldaid tuleb kindlustada. Veel täna võeti vastu rahaasjanduse komisjonis 4.000 krooni Piirisaare kallaste kindlustamiseks, sest kaldad Eesti küla all olid kindlustatud ja tarvilik oleks kindlustamine ka Vene küla juures. Kalda kindlustamine on iseasi, aga suurejooneline Peipsi veepinna alandamine, see on kahe riigi vahel oleva suure järve veepinna alandamine, on koguni iseasi. Ja kui meie igal pool peame kokkutõmbamisi tegema ja nüüd siin suurejoonelise Peipsi veepinna alandamise peale 164 miljonit senti välja andma, kus tõesti küsitav on, kuivõrt see raha end tasub, siis peab sellega küllaldaselt ettevaatlik olema. Et praegusel ajal eelarvesse on teatud summa üles võetud, see jääb ka eelarvesse sisse, siis ei saanud eelmine valitsus seda vähendada, sest masinad tulevad maksta ja Vasknarva juures jõe süvendamine läbi viia, mis seal praegu pooleli. Kui aga nüüd tingimata tahetakse kindlaks määrata, kuidas 164 miljonit senti välja anda, siis arvan, et riigi majapidamise seisukohalt on seda raske teha. Meie ei hääleta selle vastu, kuid arvame, et pärastpoole tulevad need seadused jälle muutmisele. Meie loodame aga, et leitakse niipalju raha, kuivõrt hädavajalisi töid seal otstarbekohaselt läbi viia.

Aruandja O. Suursööt (lõpusõna): Mina tahaksin ainult niipalju tähendada, et rkl. Kask tõi siin ette seda, nagu oleks selle seaduse arutamise puhul rahaasjanduse komisjoni istung katkestatud, et valitsusele võimalust anda seisukohta võtta. Seda seadust valitsusele seisukohavõtmiseks tagasi ei antud, vaid ühel päeval valiti mind aruandjaks, ja teisel päeval oli seadus komisjonis ees. Komisjonis teatasin, et valitsus ei ole selle kohta seisukohta võtnud. Küll ütlesin aga rahaasjanduse komisjonis, et härra Teedeministriga läbi rääkides ütles tema, et seda seadust võib rahaasjanduse komisjon arutada ja vastu võtta. Millest aga siin pikalt räägitakse, see jääb minule arusaamatuks sellepärast, et praegune valitsus ei ole summade juures absoluutselt midagi muutnud. Eelmine valitsus oli riskeerinud kärpida, kuigi aeg raske, neid summasis mitte rohkem kui 10 tuhande krooni võrra, s. o. 1 miljoni senti võrra. Praegune valitsus jättis seepärast summa puutumatu eelarvesse sisse. (V a h e l h ü ü e.) Mina olen rahaasjanduse komisjoni aruandja ja viin selle peale, härra Köster, oma lõpusõna välja. Nii et selles ei näi mingit kartust olema, et neid töid üleliia suurelt tegema hakatakse. Ei saa ka valitsus siin kuidagi teisiti, kui peab töid edasi tegema, sest masinad on valmistatud, ja need on eriti kallid masinad, ning nüüd saab nendega just tööle hakata, sest senised krediidid on peamiselt masinate valmistamise peale ära tarvitatud. Kuna siin põhimõtetlikult mingit muudatust ei ole tehtud, üldsumma on jäänud samaks, broneeritud seda enam ei ole, nii nagu seda oli 1929. aastal tehtud seaduse vastuvõtmisel, siis ei leia ma küll mingit vajadust selle ettepaneku vastu rääkimiseks.

Juhataja: Aruandja on ettepanekuga ühinenud, nii et see eraldi hääletamisele ei tule. (H ä ä l e t a t a k s e.) Seaduseelnõu tekst ühes parandusega on vastu võetud.

14. Tollipõhitariifide muutmise ja täiendamise seadus — II lugemisel.

Juhataja: Aruandja puudumisel jääb see päevakorra-punkt vahele.

R. Kuris (as, korra kohta): Minu arvates ei ole see asi päris selge. Kuna rahaasjanduse komisjonis nii valitsuse esindaja — Vabariigi Valitsuse liige — kui ka põllumeeste rühma inimesed rõhutasid, et väga tarvilik ja rutuline on korraldada nisukaitse küsimust, siis tänasel Riigikogu koosolekul lubati erakorralised sammud teatavaks teha teravilja kaitse

paremaks lahendamiseks. Aga mis siis täna on juhtunud? Põllutööminister Jürman kui ka mõlemad põllumeeste kogude rühma kuuluvad Riigikogu liikmed härrad Laarman ja Soots ei julge kõnetooli ligigi minna. Meil ei ole teada, missugused kokkulepitud seisukohad valitsuse koalitsioonil vahepeal on olnud, aga kuidas jääb siis meie talupidajate teravilja müügi võimalustega, meid huvitab see küsimus väga? See ei tohiks ükskõik olla ka valitsusele ega põllumeeste kogude rühmale.

J. Soots (põl, korra kohta): Ma ei võtnud sellepärast selle seaduse aruandmist enda peale, et minu arusaamise järgi Leedu kaubaleping on käesoleva seadusega tihedas ühenduses, ja valitsuse kavatus oli, et need mõlemad seadused võetaks vastu ühel ja samal koosolekul. Kuna aga täna Vabariigi Valitsus on Leedu lepingu päevakorrast ära võtnud, siis on loomulik, et sama teed peab käima ka tollipõhitariifide seadus, selleks, et ühel ja samal ajal Leedu lepinguga päevakorda ilmuda.

Juhataja: Ma ei ole kuulnud korra kohta ühtki ettepanekut. (V a h e l h ü ü - d e d.) Korra kohta sõna võttes palun teatada ettepaneku sisu.

O. K a s k (töer, korra kohta): Küsimus on siin nii, et praegu on valitsuse liikmed siin ja nemad võivad selle päevakorrast ära võtta. Kui öeldakse, et nisutollid on kiired, ja seda on siin rõhutatud, ja kui täna võeti päevakorrast ära Eesti-Leedu kaubaleping ja nüüd nisutollid, siis paistab, et tollide juures on midagi kahtlast. Siin on öeldud, et tahetakse kõik avalikult teha, ei taheta parlamendi eest midagi varjata — siis tuldaugu ometi välia ja öeldagu otsekoheselt, mida tahetakse teha. Valitsuse liikmed on siin, võtku nemad seaduseelnõu päevakorrast ära. Igatahes teen ettepaneku,

päevakorras edasi arutada.

Juhataja: Teatan, et seda ettepanekut hääletada ei saa, kuna aruandja kohal ei ole, sellepärast langeb see ära.

Päevakord on läbi. Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 18.40 min.

Õige.

Kinnitan.

Koosoleku sekretär (allkiri).

Koosoleku juhataja (allkiri).